

การศึกษาการแปรคำศัพท์ ในภาษาพวนบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี*

A Study of the Lexical Variation in Phuan Language of Ban Mi District, Lop Buri Province

ฐิติกาญจน์ ใจไมตรี (Thitikan Jaimaitee)**

อุมาภรณ์ สังขมาน (Umaporn Sungkaman)***

บทคัดย่อ

บทความนี้ มุ่งศึกษาการแปรคำศัพท์ในภาษาพวนตามปัจจัยทางสังคม ด้านอายุ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ ในภาษาพวน ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี การเก็บข้อมูลเก็บจาก คนพวน 18 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 อายุ 65 ถึง 75 ปี กลุ่มที่ 2 อายุ 40 ถึง 50 ปี และกลุ่มที่ 3 อายุ 15 ถึง 25 ปี จากคำศัพท์จำนวน 400 คำ

ผลการศึกษาพบว่า การใช้คำศัพท์ภาษาพวนในแต่ละช่วงอายุแตกต่างกัน กล่าวคือ ในช่วงอายุที่ 1 มีการธำรงภาษาพวนไว้มากกว่าช่วงอายุอื่น และปรากฏ การแปรคำศัพท์มากที่สุดในช่วงอายุที่ 3 นอกจากนี้ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็น ถึงแนวโน้มของการใช้คำศัพท์พวนใกล้เคียงกับภาษาไทยกรุงเทพฯ มากขึ้น อันเป็น ขั้นตอนการเปลี่ยนภาษาที่ดำเนินอยู่ เนื่องจากผู้พูดจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในการศึกษาและทำงานในเมือง

คำสำคัญ: การแปรคำศัพท์, ภาษาพวน, อายุ

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาควิชา ภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

** นักศึกษาลำดับชั้นศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

*** ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

Abstract

This article focuses on the lexical variation of Phuan language according to age, an important social factor, which reflects the tendency of language change in Phuan of BanMi, Lop Buri. The data were collected from 18 Phuan people of three age groups: (i) 65-75, (ii) 40-50 and (iii) 15-25 from 400 lexical forms.

The results reveals that Phuan lexical usage in each group are obviously different, G1 maintains Phuan language more than the others while the most lexical variation is occurred in G3. The result also shows the tendency of Phuan lexical usage which is similar to standard Thai (Bangkok Thai). This is the step of language shift in progress. As the result of the speakers need to communicate in standard Thai (Bangkok Thai) more for their education or profession.

Keywords: Lexical Variation, Phuan Language, Age

บทนำ

ภาษาพวนเป็นภาษาของชนชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงเมืองเชียงขวาง ต่อมาได้ถูกกวาดต้อนลงมาในดินแดนของสยาม เนื่องจากผลของการทำศึกสงครามระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับประเทศไทย ทำให้กลุ่มชนชาติพันธุ์พวนอพยพและตั้งถิ่นฐานอยู่กระจัดกระจายในบริเวณพื้นที่ของประเทศไทย (โพธิ์ แซ่มลำเจียก, 2548, หน้า 40-41) ดังนั้นภาษาพวนจึงจัดเป็นภาษาถิ่นของไทยภาษาหนึ่ง ปัจจุบันชาวพวนอาศัยอยู่ในบริเวณจังหวัดต่าง ๆ มากมาย อาทิ จังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร อุทัยธานี พิจิตร สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี นครนายก ปราจีนบุรี ชัยนาท สุพรรณบุรี เลย อุตรดิตถ์ หนองคาย พิษณุโลก และแพร่ (Gedney (1972) และ วีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2520) นอกจากนี้ ยังพบชาวพวนอาศัยอยู่ที่จังหวัดน่าน ราชบุรี และนครราชสีมา อีกด้วย (กาญจนา ปัทมดิล และ บรรพต สุวรรณประเสริฐ, ม.ป.ป.)

ภาษาพวนจัดเป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลภาษาไท (Tai Languages Family) ซึ่งมีลักษณะทางภาษาที่สำคัญ คือเป็นภาษาคำโดด ดังนั้น ภาษาพวนจึงมีระบบคำเป็นคำพยางค์เดี่ยว (Monosyllabic Language) และระบบเสียงมีทั้งเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ รวมทั้งระบบไวยากรณ์มีการเรียงลำดับคำในประโยคตามโครงสร้างประธาน ตามด้วยกริยาและกรรม นอกจากนี้คำขยายในภาษาพวนจะวางอยู่หลังคำหลัก เช่น “คนงามเอ็ดพิเลอ” จากประโยคนี้มีความหมายว่า ‘คนสวยทำอะไร’ โดยคำว่า “งาม” เป็นส่วนขยายของคำว่า “คน”

จากการที่กลุ่มชาติพันธุ์พวนอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ของประเทศไทยมากมาย ส่งผลให้ภาษาพวนในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันออกไปด้วย ดังที่ สมทรง บุรุษพัฒน์ (2543, หน้า 1-2) กล่าวไว้ว่า “ระยะทางเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลให้ภาษาในแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน” ในจังหวัดลพบุรีนับเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีกลุ่มชาติพันธุ์พวนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่อำเภอบ้านหมี่ (ไพบูลย์ วิริยะพัฒน์ไพบูลย์, 2553) ชาวพวนในอำเภอบ้านหมี่อาศัยอยู่ 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลหินปัก ตำบลบ้านกล้วย ตำบลบางกะพี้ ตำบลโพหนอง ตำบลหนองทรายขาว ตำบลเชียงงา และตำบลบ้านทราย ดังนั้น ชาวพวนที่อาศัยอยู่ในแต่ละตำบลจึงใช้ภาษาพวนแตกต่างกันออกไป ตามปัจจัยระยะทางดังกล่าวข้างต้น ความห่างไกลระหว่างชุมชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษานี้ เรียกว่า การแปรของภาษา ดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533, หน้า 18) ให้คำจำกัดความไว้ว่า “การแปร หมายถึง การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีรูปร่าง ลักษณะ คุณสมบัติ หรือส่วนประกอบที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งจะทำให้เกิดรูปแบบ (variant) ที่มีรูปร่าง ลักษณะ หรือส่วนประกอบต่างกันไปบางประการ ซึ่งรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นยังคงเป็นสมาชิกของสิ่งเดียวกันอยู่” ดังนั้น การแปรของภาษาจึงเกิดขึ้นได้ทั้งการแปรทางเสียง การแปรคำศัพท์ และการแปรทางไวยากรณ์ โดยการแปรนี้ต้องไม่ทำให้ความหมายของคำหรือประโยคเปลี่ยนแปลงไป อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540, หน้า 10) เสนอเกี่ยวกับการแปรคำศัพท์ว่า การแปรคำศัพท์พบมากโดยเฉพาะคำศัพท์ที่ใช้ตามถิ่นต่าง ๆ เช่น การแปรคำศัพท์ของคำว่า “ดู” ที่ใช้ในภาษาถิ่นกลาง ในภาษาถิ่นใต้ใช้คำว่า “แล” และในภาษาถิ่นอีสานใช้คำว่า “เบ็ง” จากตัวอย่างเป็นการแปรคำศัพท์ของคำที่มีความหมายว่า “ดู” ในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยซึ่งส่งผลให้เกิดรูปแบบ

ของคำศัพท์ที่ต่างกันแต่ยังคงความหมายเดียวกันอยู่

นอกจากการแปรภาษาที่เกิดจากปัจจัยของความห่างไกลระหว่างชุมชนแล้วยังพบว่า ปัจจัยอายุยังเป็นปัจจัยทางสังคมปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการแปรภาษา ดังเช่นในงานวิจัยของ สุวัฒน์ เลี่ยมประวัติ และ กันทิมา วัฒนประเสริฐ (2536) ศึกษาวิเคราะห์การใช้คำและการแปรภาษาของคนสามระดับอายุในชุมชนภาษาลาวลุ่มน้ำท่าจีน โดยเลือกศึกษาใน 4 จังหวัด แนวลุ่มแม่น้ำท่าจีน ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อการใช้คำศัพท์ การออกเสียง และความหมายของคำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชุลี นูระณะสิงห์ (2531) ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยเชิง โดยใช้อายุเป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 2 และช่วงอายุที่ 3 มีการนำศัพท์ภาษาถิ่นอื่นเข้ามาใช้ร่วมกับศัพท์ในภาษาไทยเชิงมากขึ้น

งานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533) กล่าวว่า “ปัจจัยทางสังคมด้านอายุมีความสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่” ซึ่ง ไพบูลย์ วิริยะพัฒน์ไพบูลย์ (2553, หน้า 83-84) กล่าวถึงการอพยพย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์พวนว่ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดลพบุรีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงอาจสันนิษฐานได้ว่า จังหวัดลพบุรีน่าจะมีกลุ่มชาติพันธุ์พวนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ประกอบกับงานวิจัยของ อุทัยวรรณ ดันหยง (2526) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในภาษาพวนที่อำเภอบ้านหมี่ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีการศึกษาไว้มากกว่า 20 ปีแล้ว จึงอาจทำให้ข้อมูลบางอย่างของคำศัพท์ในภาษาพวนมีการเปลี่ยนแปลงไป บทความนี้จึงศึกษาเรื่องการแปรคำศัพท์ในภาษาพวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแปรคำศัพท์ตามปัจจัยทางสังคมด้านอายุที่ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และคาดการณ์ถึงอนาคตของภาษาพวน อีกทั้งยังเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าในด้านภาษาพวนของถิ่นอื่นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การคัดเลือกผู้บอกภาษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การคัดเลือกผู้บอกภาษา

บทความนี้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บอกภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 บุคคลนั้นอาศัยอยู่ในชุมชนชนบท ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มาตั้งแต่เกิด

1.2 บุคคลนั้นไม่มีความพิการทางอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง อีกทั้งมีประสาทหู และประสาทที่ใช้การได้ดีด้วย

1.3 บุคคลนั้นต้องพูดและใช้ภาษาพวนในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

บทความนี้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 6 รายการ ได้แก่ รายการที่หนึ่งเป็นรายการคำศัพท์ (word list) จำนวน 400 คำ โดยได้คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงจากภาคผนวกในงานวิจัยของ อูทัยวรรณ ตันหยง (2526) และจากงานวิจัยของ ชลลดา สังวาลทรัพย์ (2534) นอกจากนี้ยังมีการสำรวจและสอบถามเพิ่มเติมจากบุคคลที่อาศัยอยู่ในตำบลบ้านทรายอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อความครอบคลุมของคำศัพท์ที่จะใช้สำหรับเก็บข้อมูล รายการที่สองเป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ในการคัดเลือกผู้บอกภาษาตามเกณฑ์ที่กำหนดข้างต้น รายการที่สามเป็นอุปกรณ์ประกอบการเก็บข้อมูลภาคสนาม อาทิ ของจริง ภาพ การแสดงท่าทางประกอบ การสมมติสถานการณ์ และบัตรคำ รายการที่สี่เป็นเครื่องบันทึกเสียง SONY รุ่น NWZ-E 464 R รายการที่ห้าเป็นโปรแกรมตัดเสียง Cool Edit Pro 2.0 และรายการที่หกเป็นโปรแกรม Praat เพื่อใช้ตรวจสอบด้านเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน

3. การจัดการข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาทั้งสามช่วงอายุครบแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจัดการข้อมูล ดังนี้ ขั้นตอนหนึ่งการนำข้อมูลที่ได้มาถ่ายทอดเสียงด้วยสัทอักษร

สากล (IPA) และตรวจสอบความถูกต้องและชัดเจนของเสียงแต่ละเสียงไปพร้อมกัน เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของการใช้คำศัพท์ ขึ้นตอนที่สอง การจัดทำตารางเปรียบเทียบความต่างของการใช้คำศัพท์เพื่อจัดกลุ่มรูปแบบการแปรคำศัพท์ของผู้บอภาษา เช่น ในคำที่มีความหมายว่า ‘ช้อน’ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้ศัพท์ [tɕʰɔ:n⁴⁵] แต่ในภาษาพวนใช้ศัพท์ [buan³¹] ถ้าพบว่ามีผู้บอภาษาคนใด ออกเสียงคำนี้ว่า [tɕʰɔ:n⁴⁵] จะจัดเป็นการแปรคำศัพท์ และในคำที่มีความหมายว่า ‘ข้าวโพด’ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้ศัพท์ [kʰa:w⁴²pʰo:t⁴²] แต่ในภาษาพวนใช้ศัพท์ [sa:⁴²⁵li:³³] ถ้าพบว่ามีผู้บอภาษาคนใดออกเสียงคำนี้ว่า [kʰa:w⁴²pʰo:t⁴²] จะจัดเป็นการแปรคำศัพท์ ดังตัวอย่างในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์ของผู้บอภาษาทั้งสามช่วงอายุ

G1	G2	G3	ความหมาย
[buan ³¹]	[buan ³¹]	[buan ³¹] ⁴ ~[tɕʰɔ:n ⁴⁵]	ช้อน
[sa: ⁴²⁵ li: ³³]	[sa: ⁴²⁵ li: ³³]	[sa: ⁴²⁵ li: ³³]~[kʰa:w ⁴² pʰo:t ⁴²]	ข้าวโพด

จากตารางที่ 1 พบว่าทั้งคำว่า “ช้อน” [tɕʰɔ:n⁴⁵] และคำว่า “ข้าวโพด” [kʰa:w⁴²pʰo:t⁴²] มีการใช้ศัพท์ที่ต่างกับศัพท์ภาษาพวน คือ ศัพท์ [buan³¹] และ ศัพท์ [sa:⁴²⁵li:³³] โดยทั้งสองคำนี้ยังคงความหมายเดียวกันอยู่ จึงจัดเป็นรูปแปรของคำศัพท์เดียวกัน

ขึ้นตอนที่สาม การแบ่งกลุ่มจัดรูปแบบการแปรคำศัพท์ของผู้บอภาษาทั้งสามช่วงอายุ โดยมีหลักเกณฑ์การวิเคราะห์คำศัพท์ ดังนี้ เกณฑ์แรกเป็นการจัดคำศัพท์กลุ่ม A หรือกลุ่ม B จะใช้เกณฑ์ทางศัพท์เป็นหลัก กล่าวคือถ้าคำนั้น มีศัพท์เป็นคำในภาษาพวน เช่น ในคำที่มีความหมายว่า ‘หน้าต่าง’ ถ้ามีผู้บอภาษาใช้ศัพท์

¹ G1 ผู้บอภาษาช่วงอายุที่ 1 มีอายุตั้งแต่ 65 ถึง 75 ปี

² G2 ผู้บอภาษาช่วงอายุที่ 2 มีอายุตั้งแต่ 40 ถึง 50 ปี

³ G3 ผู้บอภาษาช่วงอายุที่ 3 มีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 25 ปี

⁴ แสดงการแปรของภาษา

[pɔːŋ³¹ʔiam⁴⁵] จะจัดเป็นคำในกลุ่ม A แต่ถ้าคำนั้นมีศัพท์เป็นคำภาษาไทยกรุงเทพฯ เช่น ศัพท์ [naː⁴²taːŋ³¹] จะจัดเป็นคำในกลุ่ม B เกณฑ์ที่สองเป็นการจัดคำศัพท์แบบคำลูกผสม (hybrid word) ซึ่งเป็นการสร้างศัพท์ด้วยการนำคำศัพท์บางพยางค์จากภาษาเดิมมาประกอบกับศัพท์ที่ยืมมาของอีกภาษาหนึ่ง เมื่อนำมาประกอบกันแล้วการจัดว่าคำแบบลูกผสมนี้จะป็นคำศัพท์ในกลุ่ม A หรือกลุ่ม B พิจารณาจากคำหลักเป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าคำลูกผสมมีคำหลักเป็นภาษาพวน จะจัดศัพท์นั้นอยู่ในกลุ่ม A เช่น คำที่มีความหมายว่า 'สะพาน' ภาษาพวนใช้ศัพท์ [kʰoː⁴²⁵] จากข้อมูลปรากฏศัพท์ [taʔ³¹kʰoː⁴²⁵] จะจัดเป็นศัพท์กลุ่ม A เนื่องจากปรากฏการแปรศัพท์มาจากศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ [saʔ³¹phaːn⁴²⁵] จากนั้นจึงนำพยางค์ [saʔ³¹] ที่มีการแปรเสียงของพยัญชนะต้นจากเสียง /s/ เป็นเสียง /t/ มาใช้ร่วมกับคำว่า [kʰoː⁴²⁵] หรือถ้าคำลูกผสมมีคำหลักเป็นภาษาไทยกรุงเทพฯ จะจัดศัพท์นั้นอยู่ในกลุ่ม B เช่น คำที่มีความหมายว่า 'เมฆ' ภาษาพวนใช้ศัพท์ [kʰiː⁵⁵fua⁴⁵] จากข้อมูลปรากฏศัพท์ [kʰiː⁵⁵meːk⁴²] ซึ่งปรากฏคำหลักคือคำว่า [meːk⁴²] จึงจัดศัพท์ [kʰiː⁵⁵meːk⁴²] เป็นคำในกลุ่ม B ขั้นตอนที่สอง การหาค่าความถี่ร้อยละของรูปแบบการแปรคำศัพท์ของแต่ละรูปแบบ และ ขั้นตอนที่ยี่ห้า การจัดทำแผนภูมิภาพเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงการแปรคำศัพท์ที่ชัดเจนขึ้น

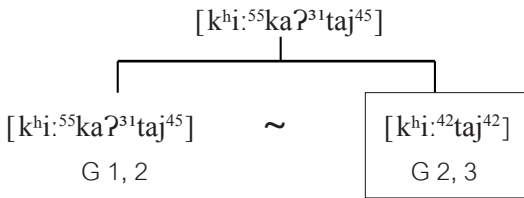
การแปรศัพท์ภาษาพวน

จากข้อมูลปรากฏการใช้คำศัพท์ภาษาพวนและภาษาไทยกรุงเทพฯ ในกลุ่มผู้บอกภาษาทั้งสามช่วงอายุ พบลักษณะการแปรคำศัพท์ 4 ลักษณะ ได้แก่ การละพยางค์ การเพิ่มพยางค์ การสลับที่เสียงของคำศัพท์ และการยืมคำศัพท์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. **การละพยางค์** เป็นการแปรคำศัพท์โดยการละพยางค์บางพยางค์ของศัพท์ในภาษาพวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) ศัพท์ที่มีการแปร

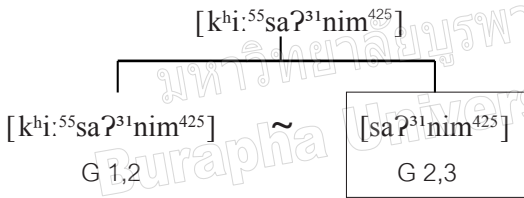
ความหมาย

'ได้จุดไฟ'

(2) ศัพท์ที่มีการแปร

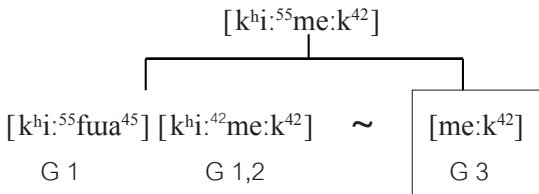
ความหมาย

'สนิม'

(3) ศัพท์ที่มีการแปร

ความหมาย

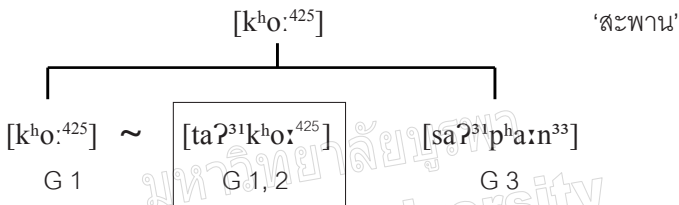
'เมฆ'

จากตัวอย่างที่ (1) – (3) แสดงถึงลักษณะของการแปรคำศัพท์ภาษาพวนโดยวิธีการละลายยางค์ดังตัวอย่างที่ (1) แสดงการละลายยางค์ [kaʔ³¹] ในพยางค์ที่สองของศัพท์ [kʰi:⁵⁵kaʔ³¹taj⁴⁵] แปรศัพท์เป็น [kʰi:⁴²taj⁴²] ในความหมายว่า 'ได้จุดไฟ' และในตัวอย่างที่ (2) กับตัวอย่างที่ (3) แสดงการละลายยางค์ [kʰi:⁵⁵] ในพยางค์แรกของศัพท์ [kʰi:⁵⁵saʔ³¹nim⁴²⁵] แปรศัพท์เป็น [saʔ³¹nim⁴²⁵] ในความหมายว่า 'สนิม' และศัพท์ [kʰi:⁵⁵me:k⁴²] แปรศัพท์เป็น [me:k⁴²] ในความหมายว่า 'เมฆ' ตัวอย่างที่ (2) และ (3) ปรากฏการละลายยางค์ [kʰi:⁵⁵] เหมือนกัน แต่ปรากฏการแปรคำศัพท์ในผู้บอกภาษาต่างช่วงอายุกัน กล่าวคือ การละลายยางค์ [kʰi:⁵⁵] ของ

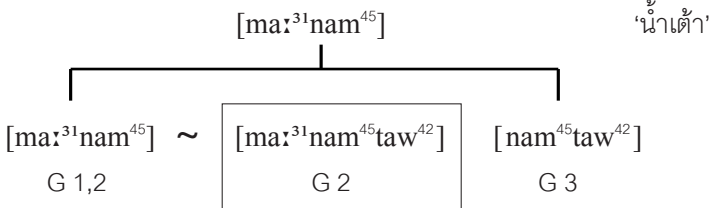
ศัพท์ [kʰi:⁵⁵saʔ³¹nim⁴²⁵] ปรากฏการแปรศัพท์ใน G2 ส่วนการละพยางค์ [kʰi:⁵⁵] ของศัพท์ [kʰi:⁵⁵me:k⁴²] ปรากฏการแปรศัพท์ใน G3

2. การเพิ่มพยางค์ เป็นการแปรคำศัพท์โดยการเพิ่มพยางค์บางพยางค์เข้าไปในศัพท์ภาษาพวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

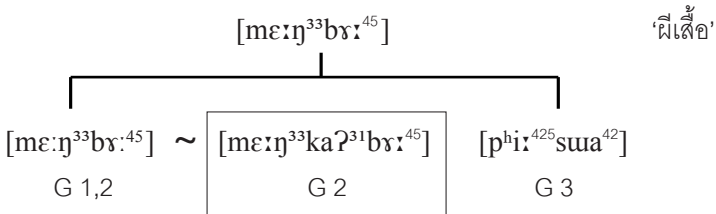
(4) ศัพท์ที่มีการแปร ความหมาย

(5) ศัพท์ที่มีการแปร ความหมาย

(6) ศัพท์ที่มีการแปร ความหมาย

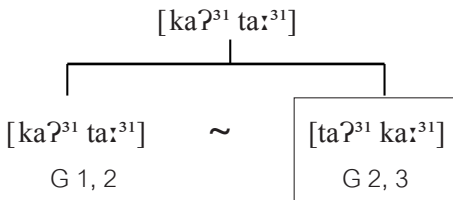
จากตัวอย่างที่ (4) – (6) แสดงลักษณะการแปรคำศัพท์ภาษาพวนโดยวิธีเพิ่มพยางค์เข้าไปในศัพท์ภาษาพวน เช่น ในความหมายว่า ‘สะพาน’ มีการเพิ่ม

พยางค์ [taʔ³¹] เข้าไปหน้าศัพท์ [kʰo:⁴²⁵] แปรศัพท์เป็น [taʔ³¹kʰo:⁴²⁵] ซึ่งพยางค์ [taʔ³¹] นี้มาจากการยืมคำศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ [saʔ³¹pʰa:n³³] เข้ามาใช้ จากนั้นจึงแปรเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์แรกจากเสียง /s/ เป็นเสียง /t/ เนื่องจากมีฐานกรณ์ที่เกิดเดียวกันคือปุ่มเหงือกในความหมายว่า 'น้ำเต้า' มีการเพิ่มพยางค์ [taw⁴²] เข้าไปท้ายคำของศัพท์ [ma:³¹nam⁴⁵] แปรศัพท์เป็น [ma:³¹nam⁴⁵taw⁴²] และในความหมายว่า 'ผีเสื้อ' มีการเพิ่มพยางค์ [kaʔ³¹] เข้าไปกลางคำของศัพท์ [me:ŋ³³br:⁴⁵] แปรศัพท์เป็น [me:ŋ³³kaʔ³¹br:⁴⁵] ซึ่งการเพิ่มพยางค์นี้ ส่วนมากจะเกิดกับผู้ออกภาษาช่วงอายุที่ 2 นอกจากนี้ในความหมายว่า 'สะพาน' ยังพบว่ามีการเพิ่มพยางค์ในผู้ออกภาษาช่วงอายุที่ 1 ด้วย

3. การสลับที่เสียงของคำศัพท์ เป็นการแปรคำศัพท์โดยการสลับที่เสียงภายในคำศัพท์เดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(7) ศัพท์ที่มีการแปร

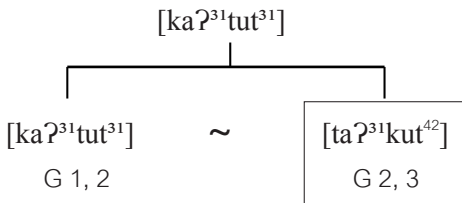
ความหมาย

'ตะกร้า'

(8) ศัพท์ที่มีการแปร

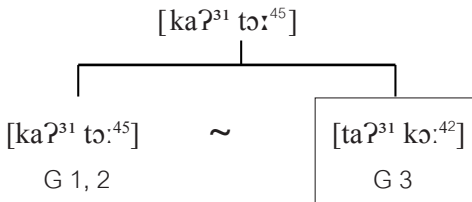
ความหมาย

'ตะกรุด'

(9) ศัพท์ที่มีการแปร

ความหมาย

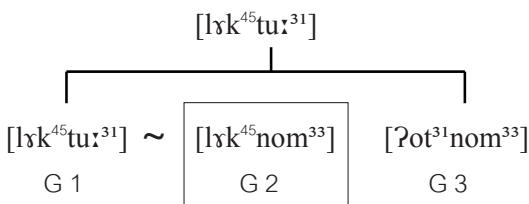
‘ตะกร้อ’

จากตัวอย่างที่ (7) – (9) เป็นการแปรคำศัพท์โดยวิธีการสลับที่เสียงภายในคำศัพท์เดียวกัน เช่น ในความหมายว่า ‘ตะกร้อ’ ภาษาพวนใช้ศัพท์ [kaʔ³¹ ta:³¹] มีการสลับที่เสียงพยัญชนะต้นของคำศัพท์จากเสียง /k/ ในพยางค์หน้า และเสียง /t/ ในพยางค์หลังสลับเป็นเสียง /t/ ในพยางค์หน้าและเสียง /k/ ในพยางค์แทน จากข้อมูลพบการสลับที่เสียงภายในคำศัพท์เดียวกันทั้งหมดเพียง 3 คำเท่านั้น ได้แก่ ในความหมายว่า ‘ตะกร้อ’, ‘ตะกรุด’ และ ‘ตะกร้อ’ ซึ่งในตัวอย่างที่ (7) และ (8) ปรากฏการแปรศัพท์ใน G2 และ G3 ส่วนในตัวอย่างที่ (9) ปรากฏใน G3 เท่านั้น

4. การยืมคำศัพท์ เป็นการแปรคำศัพท์โดยวิธียืมคำศัพท์จากภาษาไทย กรุงเทพฯ เข้ามาใช้ร่วมกับคำภาษาพวน แบ่งเป็นการยืมคำศัพท์เพียงบางส่วน ซึ่งเป็นการยืมพยางค์หรือคำในภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้ามาใช้ร่วมกับพยางค์หรือคำในภาษาพวน ก่อให้เกิดคำแบบลูกผสมขึ้นและการยืมคำศัพท์เข้ามาใช้ทั้งหมด ซึ่งเป็นการยืมคำในภาษาไทยกรุงเทพฯ ทั้งการยืมรูปและเสียง หรือยืมเฉพาะรูป เข้ามาใช้แทนคำในภาษาพวนดังตัวอย่างต่อไปนี้

(10) ศัพท์ที่มีการแปร

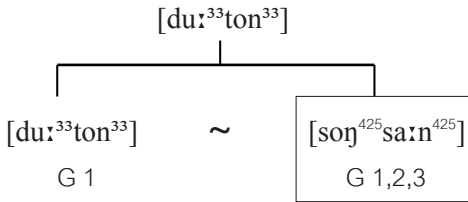
ความหมาย

‘อดนม’

(11) ศัพท์ที่มีการแปร

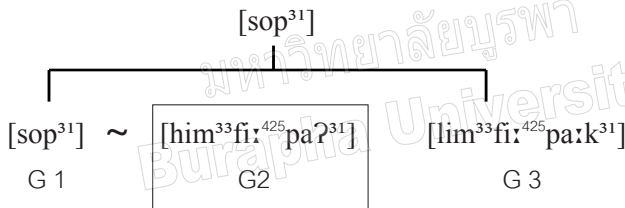
ความหมาย

'สงสาร'

(12) ศัพท์ที่มีการแปร

ความหมาย

'ริมฝีปาก'

จากตัวอย่างที่ (10) เป็นการแปรคำศัพท์โดยการยืมคำศัพท์ภาษาไทย กรุงเทพฯ เพียงบางส่วนเข้ามาใช้แทนศัพท์ภาษาพจนก่อให้เกิดรูปคำแบบลูกผสมขึ้น ดังตัวอย่างในความหมายว่า 'อดนม' มีการยืมศัพท์ [nom³³] ในภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้ามาใช้แทนศัพท์ [tu:³¹] จากศัพท์ที่ว่า [lɤk⁴⁵tu:³¹] เกิดการแปรศัพท์เป็น [lɤk⁴⁵nom³³] จัดเป็นคำแบบลูกผสมแบบภาษาไทยกรุงเทพฯ เนื่องจากปรากฏ คำหลัก "นม" [nom³³] เป็นคำในภาษาไทยกรุงเทพฯ นอกจากนี้ยังมีการแปร คำศัพท์โดยการยืมคำศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้ามาใช้แทนศัพท์ภาษาพจนทั้งหมด ดังแสดงในตัวอย่างที่ (11) และตัวอย่างที่ (12) โดยตัวอย่างที่ (11) ในความหมายว่า 'สงสาร' เป็นการยืมคำศัพท์ทั้งรูปและเสียงของศัพท์ [son⁴²⁵sa:n⁴²⁵] ในภาษาไทย กรุงเทพฯ เข้ามาใช้แทนศัพท์ [du:³³ton³³] ในภาษาพจนทั้งหมดและตัวอย่างที่ (12) ในความหมายว่า 'ริมฝีปาก' เป็นการยืมคำศัพท์เฉพาะรูปของศัพท์ [lim³³fi:⁴²⁵pa:k³¹] ในภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้ามาใช้ จากนั้นจึงปรับเสียงของคำศัพท์ในภาษาไทย กรุงเทพฯ ให้เข้ากับลักษณะเสียงในภาษาพจนเป็นศัพท์ว่า [him³³fi:⁴²⁵paʔ³¹] ซึ่งมีการปรับเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์แรกจากเสียง /l/ เป็นเสียง /h/ และปรับเสียง ในพยางค์สุดท้ายในความหมายว่า 'ปาก' [pa:k³¹] เป็น [paʔ³¹] กล่าวคือ ถ้าคำ

ภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้ตัวอักษร ก เป็นพยัญชนะท้ายและประสมด้วยสระเสียงยาว ในภาษาพวนจะออกเสียงคำนั้นเป็นสระเสียงสั้นและใช้หน่วยเสียง /ʔ/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายแทน

ลักษณะที่พบจากการแปรคำศัพท์ทั้ง 4 ลักษณะนี้ ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากภาษาไทยกรุงเทพฯ ทั้งสิ้น นอกจากนี้การแปรศัพท์ดังกล่าวยังปรากฏรูปแบบการใช้คำศัพท์ของผู้บอกภาษาทั้งสามช่วงอายุทั้งหมด 9 รูปแบบ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงรูปแบบการแปรคำศัพท์ของผู้บอกภาษาทั้งสามช่วงอายุ

รูปแบบการแปร	G1	G2	G3	จำนวนคำ	ค่าร้อยละ
1	A ⁵	A	A	63	15.75
2	A	A	B ⁶	98	24.5
3	A	B	B	16	4
4	A	(AB)	B	100	25
5	A	A	(AB)	47	11.75
6	(AB)	(AB)	B	6	1.5
7	(AB)	B	B	6	1.5
8	A	(AB)	(AB)	1	0.25
9	B	B	B	63	15.75
			รวม	400	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่ 4 A(AB)B ปรากฏมากที่สุด คือ มีจำนวนร้อยละ 25 ของข้อมูลทั้งหมดซึ่งรูปแบบนี้ G2 ใช้ทั้งภาษาพวนและภาษาไทย

⁵A คำศัพท์ภาษาพวน

⁶B คำศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ

กรุงเทพฯ ในขณะที่ G1 ใช้ภาษาพวน และ G3 ใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯรูปแบบนี้ แสดงการแปรคำศัพท์ที่เริ่มเกิดขึ้นใน G2 ดังนั้น จึงถือว่า G2 เป็นช่วงอายุที่คงอ้าง ภาษาพวนไว้บ้าง แต่ในขณะเดียวกันยังรับคำศัพท์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้ามาใช้ ในภาษาพวนด้วยรองลงมา คือ รูปแบบที่ 2 AAB ซึ่งปรากฏค่าร้อยละ 24.5 รูปแบบนี้ G1 และ G2 ใช้ศัพท์ภาษาพวนเหมือนกัน แต่ใน G3 ใช้ศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ และนอกจากนี้ยังพบรูปแบบที่ 1 AAA ซึ่งเป็นรูปแบบที่ทุกช่วงอายุยังคงใช้ศัพท์ ภาษาพวนเหมือนกัน ปรากฏค่าร้อยละ 15.75 เท่ากับรูปแบบที่ 9 BBB ซึ่งเป็น รูปแบบที่ทุกช่วงอายุใช้ศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ เมื่อพิจารณาในแต่ละช่วงอายุจะ พบว่ารูปแบบการแปรศัพท์ทั้ง 9 รูปแบบนั้น G3 จะใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด กล่าวคือ G3 ปรากฏการใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ 8 รูปแบบ G2 ปรากฏการใช้ภาษาไทย กรุงเทพฯ 6 รูปแบบ และ G1 ปรากฏการใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ 3 รูปแบบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในภาษาพวนอย่างชัดเจน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษารูปแบบการแปรคำศัพท์ในภาษาพวนพบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการแปรคำศัพท์ทั้งหมด 2 ประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเด็นแรก บัญชีทางสังคมด้านอายุส่งผลต่อการแปรคำศัพท์ กล่าวคือ จากการศึกษาพบว่าผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 3 ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 25 ปี นับเป็น ช่วงอายุที่ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บอกภาษา ช่วงอายุที่ 2 ที่มีอายุตั้งแต่ 40-50 ปี และผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 ที่มีอายุตั้งแต่ 65-75 ปี เป็นช่วงอายุที่อ้างภาษาพวนไว้ได้ดีที่สุด ดังที่ ปราณี กุลละวณิชย์ และคณะ (2550, หน้า 23-24) กล่าวว่า “การที่คนอายุต่างกันใช้ภาษาต่างกัน เป็นเหตุให้ภาษามีความต่างกันไปด้วย นับเป็นดัชนีที่ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง ที่กำลังดำเนินอยู่ได้เป็นอย่างดี” จากการศึกษาที่ผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 3 เป็นช่วงอายุ ที่ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด เนื่องจาก ประการแรกพระราชบัญญัติ การศึกษา พุทธศักราช 2542 (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) กำหนดให้ ผู้ที่เข้าสู่วัยศึกษา ต้องเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่พระราชบัญญัติการศึกษา กำหนดไว้ ซึ่งต่างกับการศึกษาในอดีต กล่าวคือสมัยก่อนการจบการศึกษาในระดับ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นับว่าเป็นการศึกษาระดับสูงสุด แต่ปัจจุบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กำหนดให้ผู้เรียนต้องอยู่ในสถานศึกษาจนกระทั่งจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งนานกว่าในสมัยก่อนมาก ส่งผลให้ผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยกว่าผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 ประการที่สอง คือ ความจำเป็นของการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกชุมชน กล่าวคือ ผู้บอกภาษาในช่วงอายุที่ 2 และช่วงอายุที่ 3 เป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่การทำงานต้องเตรียมพร้อมในการสอบแข่งขัน สอบสัมภาษณ์เพื่อเข้าทำงานกับบริษัท องค์กร หรือโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการดำเนินกิจการอยู่ตามเมืองที่มีความเจริญซึ่งมีการใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่สำคัญในการติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 3 ซึ่งได้รับอิทธิพลภาษาไทยกรุงเทพฯ ส่งผลให้ผู้บอกภาษาช่วงอายุดังกล่าวนำศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้ามาใช้แทนศัพท์ภาษาพวนได้ง่ายกว่าผู้บอกภาษาช่วงอายุอื่น ส่วนในผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 ที่มีอายุตั้งแต่ 65 ถึง 75 ปีนับเป็นช่วงอายุที่ยังคงอ้างภาษาพวนไว้ได้ดีกว่าผู้บอกภาษาช่วงอายุอื่น เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่มีวิถีชีวิตอยู่กับชุมชนตลอดทั้งวัน ได้พบปะพูดคุยกับคนในชุมชนที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกัน จึงทำให้ใช้ภาษาพวนในการสื่อสารมากกว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ และประการสุดท้ายคือ เทคโนโลยีทางการสื่อสารของสังคม ปัจจุบันเทคโนโลยีทางการสื่อสารพัฒนาก้าวหน้า ส่งผลให้การสื่อสารเพื่อรับส่งข้อมูลข่าวสารทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ตมีความสะดวกมากขึ้น เพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารที่หลากหลายแบบทั่วถึงแทบทุกพื้นที่ในประเทศไทยเป็นเหตุให้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นภาษากลางที่ใช้ในการรับส่งข้อมูลข่าวสารแพร่กระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้นอิทธิพลจากภาษาไทยกรุงเทพฯ จึงเข้ามามีบทบาทกับภาษาพวนมากขึ้น และส่งผลให้ผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้มากที่สุดใช้ศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ มาก สาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการแปรศัพท์ในกลุ่มอายุที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยภาษาถิ่นในพื้นที่อื่น ดังเช่น งานวิจัยของ ทศไพบ อารมณสุข (2521) ศึกษาภาษาพวนที่จังหวัดนครนายก งานวิจัยของ อุทัยวรรณ ตันหยง (2526) ศึกษาภาษาพวนที่จังหวัดลพบุรีและสิงห์บุรี งานวิจัยของ สุวัฒน์ เลี่ยมประวัติ และ กันทิมา วัฒนประเสริฐ (2536) ศึกษาการใช้คำศัพท์ในภาษาลาวลุ่มน้ำท่าจีน งานวิจัยของ ชฎานนท์ แสงศรีจันทร์ (2541) ศึกษาการใช้คำของคนไทลื้อที่จังหวัดพะเยา งานวิจัยของ สุวัฒน์ เลี่ยมประวัติ

(2556) ศึกษาคำศัพท์ในภาษาไทยคำ

ประเด็นที่สอง การแปรคำศัพท์แสดงให้เห็นแนวโน้มของการสูญเสียศัพท์ภาษาพวนดั้งเดิมได้รูปแบบ BBB ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงให้เห็นว่า คำศัพท์ภาษาพวนเกิดการสูญเสียอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากผู้ออกภาษาทั้งสามช่วงอายุใช้ศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้ามาแทนที่ศัพท์ภาษาพวนทั้งหมด นอกจากนี้ยังปรากฏค่าความถี่ร้อยละที่เท่ากับรูปแบบ AAA ด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการอ้างภาษาพวนมีอัตราส่วนที่เท่ากัน ดังนั้นแม้จะพบว่าเกิดการแปรศัพท์ขึ้นในภาษาพวน แต่ก็ยังคงมีโอกาสในการอ้างภาษาพวนไว้ได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามธรรมชาติของภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงและในสังคมโลกที่เปลี่ยนไปตามธรรมชาตินี้ ได้ส่งผลต่อการใช้ภาษาของมนุษย์เป็นอันมาก ดังนั้นภาษาพวนอาจจะไม่สามารถต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ แนวโน้มการสูญเสียศัพท์ของภาษาพวนจึงมีความเป็นไปได้มาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ศัพท์ภาษาพวนบางคำเริ่มสูญหายไป เกิดการแทนที่ด้วยศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีและมีความเกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตประจำวันมากกว่าเริ่มเข้ามาแทนที่ภาษาพวน (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540, หน้า 110) นอกจากนี้ในรูปแบบการแปรคำศัพท์ทั้ง 9 รูปแบบ ยังปรากฏรูปแบบ (AB)BB และรูปแบบ (AB)(AB)B ซึ่งรูปแบบทั้งสองนี้แสดงให้เห็นแนวโน้มว่าในอนาคตอาจเกิดการสูญเสียของคำศัพท์ภาษาพวนได้ เนื่องจากผู้ออกภาษาในช่วงอายุที่ 1 มีการรับอิทธิพลจากภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้ามาใช้แทนศัพท์ภาษาพวน จึงทำให้คาดการณ์ได้ว่าในอนาคตอาจเกิดการสูญเสียศัพท์พวนไป จนกลายเป็นรูปแบบ BBB

บรรณานุกรม

- กาญจนา ปัทมดิลก และบรรพต สุวรรณประเสริฐ. (ม.ป.ป.). รายงานการวิจัยเรื่อง ภาษาและวัฒนธรรมของหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เสนอต่อมูลนิธิ เจมส์ทอมสัน. ม.ป.ท.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ชฎานนท์ แสงศรีจันทร์. (2541). การศึกษาวิเคราะห์การใช้คำของคนไทยสี่สามระดับอายุ ที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจารึกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชลลดา ส่วงวลทรัพย์. (2534). การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวน ที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจารึกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทัศนัย อารมย์สุข. (2521). การศึกษาการเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาพวนกับภาษามาตรฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ธีระพันธ์ ล. ทองคำ. (2520). แบบสอบถามสำหรับสำรวจเสียงและระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นอีสาน. กรุงเทพฯ: สถาบันศูนย์ภาษาอังกฤษ ทบวงมหาวิทยาลัย
- ปราณี กุลละวณิช และคณะ. (2550). ภาษาทัศนศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โครงการคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โพธิ์ แซ่มลำเจียก. (2548). สืบสานพงศาวดารกลุ่มชนไทพวน. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.
- ไพบูลย์ วิริยะพัฒนไพบูลย์. (2553). ประวัติศาสตร์พวนมาจากไหน. กรุงเทพฯ: พ. วิริยะพัฒนไพบูลย์
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2543). ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น. กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไทย.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2556). การแปรการใช้คำศัพท์ในภาษาไทยดำของคนสามระดับอายุ. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนะประเสริฐ. (2536). รายงานการวิจัยเรื่อง
วิเคราะห์การใช้คำและการแปรของภาษาของคนสามระดับอายุในชุมชนภาษาลาว
ลุ่มน้ำท่าจีน (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2533). *ภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). *ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง
และการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545). *ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา
(พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชูลี บุรณะสิงห์. (2531). *วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับ
อายุในภาษาไทยเชิง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาศาสตร์
และภาษาเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาเพื่อพัฒนาชนบท, มหาวิทยาลัย
มหิดล.
- อุทัยวรรณ ตันหยง. (2526). *การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับ
อายุในภาษาพวน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษา
ตะวันออก, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Gedney, W. J. (1972). A Checklist for Determining Tone in Tai Dialects. In
studies in linguistics in honor of George L. Trager. Ed. By M. Estellie
Smith. The Hague: Mouton.